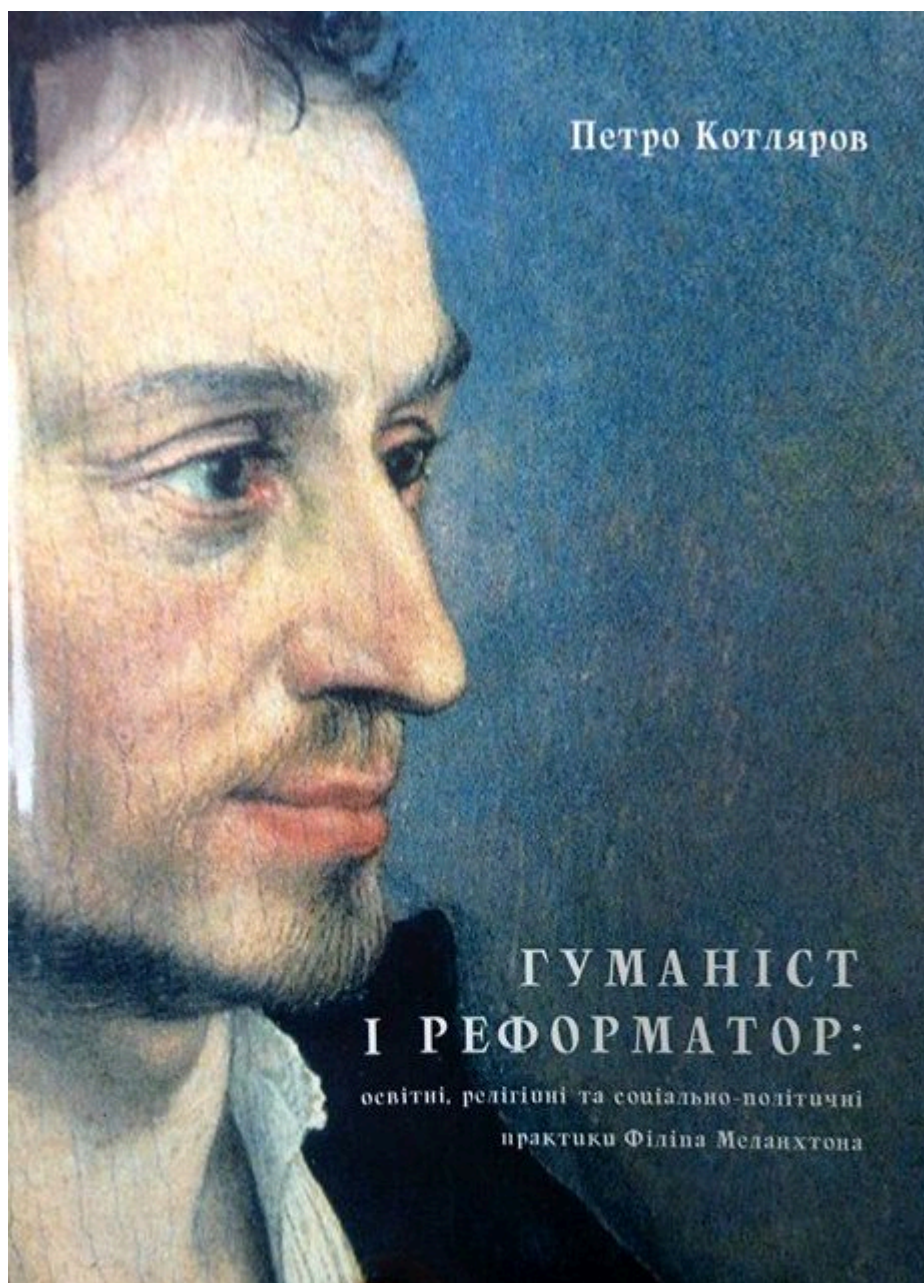

Коли Меланхтон виходить із тіні Лютера

Коли мова заходить про “вчителя Німеччини” Філіпа Меланхтона, дослідники, зосібна в Україні, нерідко розглядають його як малозначущу особистість, яка покоїлась у тіні Лютера. Та подібне ставлення принципово помилкове . І докази цього системно представлені в праці Петра Котлярова “Гуманіст і реформатор: освітні, релігійні та соціально-політичні практики Філіпа Меланхтона” (Київ, 2017).

Петро Котляров – кандидат історичних наук, в.о. завідувача кафедри історії мистецтв Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Аналізована робота є докторською монографією.

Наведу лише кілька моментів, які відкриваються в цій книзі. Першим доказом на користь самотності Меланхтона є опис його дитинства та юності. Пан Котляров дуже гарно попрацював з джерелами та детально виклав усі етапи навчання молодого Філіпа. Мабуть, навіть занадто якісно виклав, бо та кількість імен викладачів, їхніх спеціалізацій, ідей та часткового чи повного впливу на формування особистості Меланхтона просто зводять з розуму непідготовленого читача, не знайомого з тонкощами ранньомодерної європейської освіти.

Далі автор звертається до опису не занепаду, як це прийнято вважати, а реального стану тогочасних шкіл. Указуючи не лише не негативні аспекти, як-то на залежність їх від церкви, а й на позитивні, що вони дійсно працювали не лише для кліру, а також і для заможних німців, зазвичай із княжих родів, що було вже краще, ніж нічого.

Тому другим аргументом постає реакція Меланхтона на занепад цих шкіл у ранній період німецької Реформації. Коли він не міг байдуже споглядати за руйнуванням освітньої системи і “став у пролом”. Саме він спонукає Лютера до вирішення цієї проблеми. І Мартін знаходить удалий шлях, коли пише звернення до князів, закликаючи їх узяти під патронат християнські школи та всяко підтримувати їхній розвиток.

Також Філіп особисто працював над створенням освітніх програм для шкіл, і це є третім доказом його яскравої особистості. Бо саме на цьому етапі він мав конфлікти з Лютером щодо поглядів на те, що варто залишити, що відфільтрувати, а що й відкинути як зайве. І в цій ситуації Меланхтом виступає як гуманіст широких поглядів і обстоює своє бачення.

Окрім питань пов'язаних з освітою, Філіп був задіяний в

богословських диспутах як з католиками, які визнавали його вченість і аргументованість позиції, так і з соратниками-протестантами, які не приховували свого захоплення від нагоди чути помітного інтелектуала свого часу.

Саме цей дар талановитого промовця є наступним аргументом на користь самобутності Меланхтона. Недарма саме його завжди делегують як політика на переговори із сусідніми державами для реалізації мрії Лютера зі створення європейського союзу протестантських держав. Пізніше Філіп навіть мав листування з патріархом Константинополя, розглядаючи можливість православно-лютеранського союзу. І хоча ні першому, ані другому об'єднанню не судилося відбутися, забувати той фундамент міжконфесійних відносин, які заклав Меланхтон, не варто.

Тому монографію пана Котлярова вважаю якісною та корисною для всіх, хто цікавиться особистостями Реформації. Застерігаю, що це не науково-популярне видання. Стиль книжки пересічному читачеві може здатися занадто тяжким та інформаційно перевантаженим.

Костянтин Буд-Гусаїм, бакалавр богослов'я, для "Історичної правди"